

Strooi af en toe eens wat zand in de Google-motor

We moeten ons online gaan gedragen als saboterende wezentjes, betoogt Rens van der Vorst, schrijver van *Digitale Gremlins*. Maar hoe doe je dat? 'Deel bijvoorbeeld je Netflix-account met de buurt.'

PHILIP DRÖGE

We worden besodemieterd. Dagelijks. Wat heet, elk uur! Hoofdzakelijk door anonieme figuren uit de Verenigde Staten, hoewel sommige landgenoten net zo hard meedoen. En eerlijk is eerlijk, we vinden het nog prettig ook. Elke keer dat we Google een vraag stellen, elke dag dat we op Instagram kijken of er nog iets leuks te zien is, al die verloren uurtjes op Twitter: we laten ons schaamteloos manipuleren. We weten het, maar we laten het toe. Verzet is nutteloos.

Mis. Je kunt op geregelde basis sabotage plegen tegen de machthebbers van internet, zegt Rens van der Vorst. Hij schreef het even grappige als nuttige boek *Digitale Gremlins*, over 'je onttrekken aan de greep van het algoritme'. Van der Vorst noemt zichzelf technofilosof, een term waarvan hij toegeeft dat hij hem zelf heeft verzonden. Hij werkt voor Fontys Hogeschole en geeft op symposia lezingen over technologie. Zijn voordrachten zijn altijd een beetje dystopisch, 'want dat doet het zo goed', zo schrijft hij in zijn inleiding. Wat een sublieme openhartigheid.

Klik niet op bovenste resultaat
Met die geestige inleiding zet hij de toon voor een boek dat in gelijke delen een lach-of-ik-schietkomedie en gebruiksaanwijzing voor het moderne leven is. Centraal staat de gremlin. Voor wie die wezentjes alleen kent uit de gelijknamige jarenachtigfilm; gremlins zijn een 'uitvinding' van piloten uit de Tweede Wereldoorlog. Als een vliegtuig een mankement vertoont tijdens de vlucht, gaven piloten 'de gremlins' de schuld. Mythische wezens die zand in motoren strooien of een moer losdraaiden. Wat Van der Vorst wil, is dat we hetzelfde doen als we bezig zijn met internet en technologie.

Dus niet automatisch het bovenste resultaat aanklikken op Google, die positie is waarschijnlijk gekocht. Nee, scroll door en kies er een lager. Deel ook vooral het wachtwoord van je Netflix-account met de hele buurt, schrijft Van der Vorst. Hoe meer mensen uit allerlei doelgroepen via jouw abonnement streamen, hoe minder Netflix weet wat ze je moeten adviseren. Op die manier krijg je waarschijnlijk veel meer verrassingen voorgeschoteld, in plaats van de zoveelste Scandinavische thriller met een psychisch beschadigde hoofdinspecteur in de hoofdrol — omdat je *Sorjonen* en *Bron* goed vond.

Veel van dit soort tips lijken alleen maar grappig, maar toch maakt Van der Vorst een belangrijk punt met zijn lessen in cybersabotage. In het geval van Netflix is dat dat we ons door als-je-dit-leukvindt-algoritmes te veel in beperkte categorieën laten drukken. Een onderzoek van een paar jaar geleden toonde aan dat jongemannen — gechargeerd — vrijwel alleen nog maar nieuws lezen over auto's, filmsterren en voetbal. Omdat ze die onderwerpen leuk vinden, schakelt het algoritme van Google ze die drie thema's in enorme hoeveelheden voor. De kans dat hun oog eens op een ander onderwerp valt, zoals natuur of politiek, is

Naast big tech krijgen ook mensen die zich dankzij technologie asociaal gedragen een veeg uit de pan

Een 'selfiekamer' in Cityplaza in Nieuwegein. Grote Amerikaanse bedrijven verdienen flink aan onze data. FOTO: ANP

verkeken. Mensen zijn daardoor slechter geïnformeerd.

Meeblèren met de band

Niet alleen big tech, maar ook mensen die zich dankzij technologie asociaal gedragen, krijgen van de schrijver een veeg uit de pan. Een van de grappigste en tegelijk nuttigste tips voor de digitale gremlin is om tijdens concerten heel hard mee te zingen met de band. Om de mensen dwars te zitten die hele concerten met hun mobieltje opnemen en daartoe het ding boven de massa uitsteken. Veel optredens zijn tegenwoordig een woud van oplichtende schermpjes. De microfoon werkt dichtbij beter dan veraf, waardoor de cameraman of -vrouw vooral jouw gekrijs zal opnemen. Hopelijk leidt dat tot minder amateur-filmmakers in 's lands concertzalen.

Digitale Gremlins zet je aan het filosoferen. Over hoe we alleen maar denken dat het moderne internet gratis is. Terwijl we er een klein fortuin aan uitgeven in de meest waardevolste valuta van dit moment: data. Waardoor enkele grote Amerikaanse bedrijven schathemeltje-rijk zijn geworden, maar dan met echte pegels. En ons daarmee uiteindelijk toch veel geld uit de zak kloppen. Dat verdienmodel mogen we inderdaad weleens een beetje saboteren. Als een hoop gremlins dat allemaal tegelijkertijd doen, stort het kaartenhuis misschien in.

Philip Dröge is freelancejournalist en schrijver.

Meer lezen

Het brein van Poetin

Alexander Doegin wordt wel 'het brein van Poetin' genoemd. Hij speelde een grote rol bij de ontwikkeling van het geopolitieke idee van een 'Russisch Imperium', dat aan de hegemonie van het Westen een einde moet maken. Met het oog daarop zou Doegin willen dat Poetin de 'totale oorlog' uitroept. De vraag dringt zich op in welke mate Doegin voor Poetin belangrijk is. *Victor Kal, Poetins filosoof, Alexander Doegin, Prometheus, €20*

Het nieuwe goud

Waar vroeger verre landschappen gekoloniseerd werden, lijken nu planeten aan de beurt. Miljardairs lanceren raketten, er zijn plannen voor mijnbouw op asteroiden en zelfs voor een tankstation op de maan. Maar ten koste waarvan? Marjolijn van Heemstra schrijft over vertes die rijk maken en toont de verarming die dat tegelijkertijd teweegbrengt. *Marjolijn van Heemstra, Wat is ruimte waard, De Correspondent, €12,25*

Handboek tegen fake news

Hoe komt het eigenlijk dat mensen nepnieuws geloven? Wetenschapper Sander van der Linden benadert dit fenomeen als een virus. Naast het aankaarten van dit wereldwijde probleem, biedt hij tegelijkertijd een oplossing. Het resultaat is een toegankelijk werk over hoe onze hersenen worstelen met het onderscheiden van feiten en fictie. *Sander van der Linden, Immun voor nepnieuws, Spectrum, €22,50*

Russische tv-heldin

Op 14 maart vorig jaar ging haar foto de wereld over. De Russische Marina Ovsjannikova toonde live op de Russische staatstelevisie een protestbord en vertelde landgenoten dat Poetin een meedogenloze oorlog voert tegen Oekraïne. Hiermee riskeerde ze tot tien jaar cel. Ovsjannikova wist naar Duitsland te ontkomen en deelt nu haar verhaal. *Marina Ovsjannikova, No War, Alfabet Uitgevers, €22,99*

Rens van der Vorst, *Digitale Gremlins, Slimme sabotages om je te onttrekken aan de greep van het algoritme, €22,99*